

Referentie: GA011_dec2015_SaneringsbeleidPL

7 december 2015

1.

De Lezersraad (hierna als de Raad aangeduid) heeft kennis genomen van de notitie 25 november 2015 van bibliotheekservice Passend Lezen (hierna als PL aangeduid) waarin het voorgenomen beleid de collectie audioboeken te saneren, wordt toegelicht.

Aan het slot van deze notitie geeft PL aan, de Raad te zullen betrekken bij de verdere uitvoering van het saneringsbeleid. Op grond van die opmerking neemt de Raad de vrijheid het volgende op te merken.

2.

PL streeft ernaar de collectie audioboeken actueel, pluriform en kwalitatief up-to-date te willen houden. De Raad onderschrijft dit streven van PL ten volle. Dit wil naar de mening van de Raad echter niet zeggen dat audioboeken die niet of niet meer voldoen aan de door PL gestelde saneringscriteria niet meer voor lezers met een leesbeperking te vinden dan wel niet meer toegankelijk zouden moeten blijven. Door het inspreken is dat ingesproken boek als het ware deel gaan uitmaken van voor lezers met een leesbeperking cultureel erfgoed. Het is daarbij in eerste instantie niet van belang of een ingesproken boek al dan niet voldoet aan de door PL gestelde criteria. De Raad heeft eerder al geschreven over de bewaar functie en het feit dat ingesproken boeken voor lezers met een leesbeperking vindbaar moeten blijven in zijn advies GA010_dec2015_JaarplanPL van onder punt 5.

Reactie PL: PL heeft aangeven dat boeken niet weggegooid worden. Door het niet daadwerkelijk compleet verwijderen van digibestanden op servers en het niet weggooien van titelbeschrijvingen in de catalogus zal PL zeker het culturele erfgoed in acht nemen.

3.

De Raad meent dat een audioboek dat niet meer aan de criteria van PL voldoet toch direct voor een lezer met een leesbeperking vindbaar dient te zijn. Als een lezer met een leesbeperking niet zelf in een catalogus een boek kan opzoeken dan bestaat dat boek in feite voor hem niet. Het aanvragen van een voor de gebruiker onzichtbaar gemaakt boek is louter een toevalstreffer geworden. Het gaat er namelijk juist om dat een lezer met een leesbeperking tussen oudere boeken moet kunnen zoeken of zich daartussen een boek naar zijn gading bevindt.

Reactie PL: PL zal i.s.m. met Dedicon onderzoeken in hoeverre de boeken die het predicaat saneren krijgen van een kenmerk voorzien kunnen worden, zodat ze in het "reguliere" algemene totaalaanbod niet meer zichtbaar zijn maar dat via een "achterdeur" deze speciaal gekenmerkte verouderde boeken, via bijvoorbeeld een deelcatalogus verouderde boeken,, tóch te raadplegen en aan te vragen zijn. Hoe deze "achterdeur" er uit komt te zien, kan in overleg met de LR worden vastgesteld. Hierbij is ook de techniek een factor.

4.

Gevraagd advies saneringsbeleid audioboeken Passend Lezen

In de het advies OA008_mei2015_Collectie onder nr.23, A4 en A5 worden enkele oplossingen genoemd. Een van de oplossingen is, boeken die verouderd zijn en niet meer aan de criteria van PL voldoen, wel in de huidige catalogus te handhaven. De Raad adviseert deze boeken te voorzien van een speciale code waarmee duidelijk gemaakt wordt dat het om verouderd materiaal gaat.

Het boek blijft dus voor de lezer met een leesbeperking zicht- en vindbaar. Populair gezegd komt het op het volgende neer: Beste lezer, je mag het boek lenen maar wij PL staan niet in voor de kwaliteit. Je moet dan ook niet over de kwaliteit gaan klagen. Je leest het op eigen risico.

De lezer kan bepalen of hij het boek ondanks de code toch wil aanvragen en geheel of gedeeltelijk wil lezen. Wellicht is een korte kennisneming van het boek of van enkele hoofdstukken voldoende. Misschien valt het boek toch tegen. Het is ook denkbaar dat een lezer vervolgens aan PL voorstelt om het boek alsnog in te lezen of met synthetische stem geproduceerd beschikbaar te stellen.

Reactie PL: Zie ook commentaar bij punt drie.

5.

Het vorenstaande laat onverlet dat PL een proces van permanente sanering opgang brengt. Uiteraard kan PL steeds de zogenaamde klassiekers, die niet meer aan de kwaliteitseisen voldoen op eigen initiatief opnieuw inspreken.

Naast het toezenden van verouderd materiaal op cd-rom stelt de Raad streaming of download ook als mogelijkheid voor.

Dit advies is overigens geen pleidooi voor het bewaren van echt niet meer leesbare boeken.

Reactie PL: Het laten overlezen van een boek (klassieker) wordt geregeld opgestart. Veelal op basis van opmerkingen van de gebruiker die getoetst worden en die in de meeste gevallen bevestigd worden. Bij het doornemen voor saneren van de collectie zien we dat veel oudere boeken (klassiekers) nog steeds veel uitgeleend worden. De vertolking/technische kwaliteit van een aantal van die titels zou onderzocht moeten worden om te bezien of die boeken aan de kwaliteitsnormen van vandaag tegemoet komen. Is dat niet het geval dan zouden die titels wellicht overgelezen moeten worden. Nu valt incidenteel een overleesboek binnen het reguliere productiequotum.

Wil een dergelijke actie goed aangepakt worden dan zijn voor het laten onderzoeken en het laten overlezen van een aantal boeken additionele financiële middelen nodig. Het is denkbaar dat door het “behandelen” van een aantal titels deze een soort van upgrade kunnen krijgen. Daarmee wordt bedoeld dat ‘wanneer vertolking en technische kwaliteit goed is’ er een goede navigatiestructuur aangebracht wordt en dat deze ook op de streamingserver geplaatst worden. Vergelijk de enorme transitie destijds van analoog naar digitaal. Veel boeken zijn met een automatische slag doorgevoerd. Die boeken hebben dus geen uitgebreide navigatiestructuur en zijn nu niet streambaar of te downloaden. De KB heeft een budget beschikbaar gesteld om 50 titels opnieuw in te spreken. PL zal hiervoor de selectie doen op basis van uitleencijfers.

Dat voorstel van de Raad (streaming/download van verouderd materiaal) heeft verstrekkende gevolgen. Materiaal dat niet geschikt is om te streamen kan alleen op schijf worden uitgeleend. Geschikt maken om te streamen kan een dure financiële aangelegenheid worden, als het al mogelijk is. Op een gegeven moment gaat het cdrom-schijfje eruit. Tot die tijd kan de uitleening verouderd materiaal beperkt zijn tot het aanbieden van dat boek op een daisy-rom

Gevraagd advies saneringsbeleid audioboeken Passend Lezen

In de notitie komen diverse selectiecriteria voor. Met name vraagt de raad zich af of een boek dat tweeëneenhalf jaar niet meer is uitgeleend in alle gevallen voor sanering in aanmerking moet komen. De Raad vraagt zich dit in het bijzonder af voor wat betreft informatieve boeken.

Reactie PL: Dit standpunt klopt. Niet in alle gevallen zijn boeken met 0-uitleningen gesaneerd. Er is zeker een verschil tussen fictie en non fictie. De collectievormers hebben kritisch naar alle titels gekeken en een aantal boeken die tweeëneenhalf jaar niet meer zijn uitgeleend NIET voor saneren aangeduid.

7

De Raad gaat ervan uit dat met dit advies aan zowel het standpunt en streven van PL als dat van de Raad recht wordt gedaan.